

Ko 'etau fa'unga ki he mo'ui lelei mo e ngaahi faingata'a'ia

Health New Zealand

Kuo fakahoko lelei 'e he ngaahi Poate Fakavahe ki he Mo'ui Lelei (District Health Boards pe DHBs) ha ngaahi faifatongia 'aonga ma'a Nu'u Sila 'i ha ngaahi laui ta'u, ka 'i he 'alu 'a e taimi, kuo hoko 'o fu'u fihī mo mavahevahe 'a e fa'unga ngāue. 'E hoko 'a e Health New Zealand ko ha kautaha fo'ou ia ke ne fakalele 'a e fa'unga ki he mo'ui lelei ma'a Nu'u Sila fakakātoa, 'o fakahoko atu 'a e ngaahi fatongia 'oku taau ke fakahokó 'i he ngaahi tu'unga fakakoló, fakavahé mo e fakafonua.

Ko e hā 'a e me'a 'oku liliu?

Ko e ngaahi liliú ni te ne fakapekia ai 'a e ngaahi DHB lolotonga 'e 20 pea fakataha'i honau ngaahi fatongiá ki he Health NZ – ko ha sino fo'ou pē 'e taha ke ne tataki 'a e fakalele faka'aho 'o e fa'unga ngāue ma'á e fonuá fakakātoa. Te ne toe ma'u foki mo e ngaahi fatongia fakalele ngāue faka'aho 'a e Potungāue Mo'uí, 'o hangē ko hono pule'i 'o e ngaahi konituleki fakafonua.

'E pule'i 'e he Health NZ 'a e ngaahi sēvesi kotoa pē ki he mo'ui lelei, kau ai 'a e ngaahi falemahakí mo e ngaahi sēvesi faito'o mataotaó, pea mo e fuofua tauhi fakafaito'o mo e tauhi fakafaito'o 'i he komiunitií. 'E palani fakafonua 'a e ngaahi falemahakí mo e ngaahi sēvesi fakafaito'o mataotaó pea fakahoko atu ia 'i ha founa faitatau ki he kotoa 'o e fonuá. 'E fakapa'anga 'a e fuofua tauhi mo e tauhi 'i he komiunitií 'o fou 'i he ngaahi vāhenga ngāue 'e fā, ko e vāhenga takitaha te ne fakafekau'aki mo ha ngaahi 'ōfisi fakavahe ki he Ngaahi Fa'unga Kakaí mo e Tu'unga Lelei 'a e Mo'uí (Population Health and Wellbeing Networks) 'a ia te nau fo'u mo fakahoko 'a e ngaahi palani fakafeitu'ú ke fakalalakaka ai 'a e mo'ui lelei mo e tu'unga lelei 'a e mo'ui 'a e ngaahi komiunitií.

'E fatongia'aki 'e he Health NZ 'a hono fakalelei'i 'o e ngaahi sēvesi mo e ngaahi olá 'i he kotoa 'o e fa'unga ki he mo'ui lelei. 'I he funa 'o e fengāue'aki fakataha mo e Māori Health Authority, te ne fo'u ha New Zealand Health Plan (Palani 'a Nu'u Sila ki he Mo'ui Lelei) – ko ha palani tefito ia ki he me'a 'e fakahoko atu 'e he fa'unga ki he mo'ui lelei 'i he ngaahi laui ta'u ka hoko maí.

'E palani, fokotu'utu'u, pea leva'i 'a e liliú ke fakasi'isi'i ha hoko 'a ha motuhia 'a e ngaahi sēvesi. 'E hiki atu 'a e kau ngāue DHB ki he Health NZ 'i he'enua ngaahi alepau mo e makatu'unga lolotonga. Ko e 'aho 'e fakahoko faka'ofisiale ai 'a e hiki atu ki he fa'unga fo'ou 'oku ngalingali ke ofiofi ki he 'aho 1 Siulai 2022, hili 'a hono paasi 'o e laó.

Ko e hā hono ‘uhingá?

‘Oku ‘ikai totonu ke makatu‘unga ‘a e lahi mo e tu‘unga lelei ia ‘o e ngaahi sēvesi ‘okú ke ma‘u atu meí ho puipuitu‘á (ko hai koe), pe ko e feitu‘u ‘okú ke nofo aí. Ko e ngaahi liliú ni ‘oku felāve‘i ia mo hono ma‘u atu ‘e he kakaí ha tu‘unga tauhi fakafaito‘o lelei ‘oku faitatau ma‘u pē ‘i he taimi ‘oku nau fiema‘u ai iá, ke tokoni atu ke toe mo‘ui lelei fuoloa ange ai ‘a e kakaí pea nau ma‘u ‘a e tu‘unga lelei taha ‘o e mo‘uí.

Na‘e fokotu‘u ‘a e ngaahi DHB ‘i he ta‘u ‘e 20 kuohilí ke toe lahi ange ai ‘a e malava ‘a e ngaahi komiunití ‘o kau atu ki he ngaahi faitu‘utu‘uní, ka kuo nau toe fokotu‘u ai ‘e kinautolu ha ngaahi ‘ā vahevahe fakaengāue ‘i he vaha‘a ‘o e ngaahi feitu‘ú, pea mo ha ngaahi founa faka‘ai‘ai ‘oku ta‘efe‘unga. ‘I he ‘alu ‘a e taimí, kuo iku atu ai ke fakama‘unga ‘a e tokangá ia ki he ngaahi vāhenga tāutahá ‘o ‘ikai kei nofo ki he me‘a ‘oku lelei taha ki Nu‘u Sila fakakātoá – ‘o kamata‘i ai ha ngaahi fetō‘aki mo ha ngaahi tōnounou ‘i he tufotufa tatau ‘o e ngaahi faingamālié ‘i he vaha‘a ‘o e ngaahi feitu‘ú mo e ngaahi fa‘unga kakai kehekehe. Kuó ne toe iku foki ki ha tu‘unga fihi ange mo e fekolosi‘aki ai ‘a e faifatongiá, ‘o fokotu‘u tahataha ai ‘e he ngaahi DHB ha ngaahi fatongia ‘o hangē ko e fakatau koloá, ngaahi fa‘unga tekinolosia ki he fetu‘utakí mo hono pule‘i ‘o e ngaahi koloá, ‘a ia ‘oku malava ke fakalele lelei mo ma‘ama‘a ange kapau ‘e fakahoko fakafonua pe fakavahe.

Kuo hoko ‘o fu‘u fihi ‘a ‘etau fa‘unga ki he mo‘ui lelei neongo ko ha ki‘i fonua si‘isi‘i kinautolu. Kuo ‘uhinga ia ko e ngaahi faitu‘utu‘uni ko ia ‘oku uesia ai ‘a e tokotaha kotoa pē, hangē ko ha ‘inivesi ‘i ha ngaahi falemahaki pe ngaahi sēvesi, ‘oku ‘ikai fakahoko ia ‘i ha tu‘unga fakalūkufua fakafonua. ‘Oku fu‘u lahi fau ‘a e taimi ‘oku fakamoleki ki hono fakatonutonu ‘o e ngaahi fakangatangata ‘i he vaha‘a ‘o e ngaahi vāhengá mo e ngaahi lakanga fakapolofesinalé, pea ‘ikai fe‘unga ai ‘a e fakamamafa ki he founa ‘o ‘etau kaungā ngāue fakataha ke ‘inasi kotoa ai ‘a e kakai ‘e toko nima miliona ‘o Nu‘u Silá.

Neongo ‘oku lahi ‘a e ngaahi ngāue laulōtaha ‘i he ‘etau fa‘unga ki he mo‘ui lelei, ‘oku faingata‘a ke ‘ilo mo fakamafola atu ha ngaahi founa ngāue fakafo‘ou ki ha ngaahi kautaha ‘oku fu‘u tokolahi, ‘o ‘uhinga leva ia kuo mole ai ‘a e ngaahi faingamālie ia ke hoko ai ha fakalakalaka. Neongo na‘e fakataumu‘a ‘a e ngaahi DHB ke nau ‘omai ‘a e tauhí ke toe ofi ange ki he kakaí, ko hono mo‘oní ‘oku kei si‘isi‘i pē ‘a e kau mai ia ‘a e ngaahi komiunití mo kinautolu ‘oku nau ma‘u atu ‘a e tauhí pe fakahā honau le‘o ‘i he ngaahi faitu‘utu‘uni mahu‘ingá.

‘E fōtunga fēfē ia ‘i he kaha‘u?

Kia kinautolu ko ia ‘oku nau ngāue ‘i he ngaahi DHB, ‘e ‘ikai hoko ha fu‘u liliu lahi ia ‘i he lele nounou. ‘E fakapapau‘i ‘e he ngaahi va‘a fakavahe mo e ngaahi ‘ōfisi fakavahe ‘a e Health NZ ‘oku kei hoko‘i lelei atu pē ‘a e ngaahi sēvesi ‘i he fa‘unga ki he mo‘ui lelei. Lolotonga ‘o hono kei fokotu‘u ‘e he Health NZ ‘a hono lakanga mo e ngaahi fatongia fo‘oú, ‘e liliu ‘a e founa ‘o hono palaní mo fakapa‘angá, ‘o fai ai ‘a e tokanga ki he faitataú mo e tu‘unga lelei ‘a e faifatongiá, pea mo e toe mālohi ange ‘a e ngaahi kupu fekau‘aki fakafonua mo e fakavahé.

‘E toe lelei ange ‘a hono ‘oatu ha fuofua tauhí mo ha tauhi ‘i he komiunitií ‘oku hoa mo e ngaahi fiema‘u ‘a e ngaahi komiunitií, pea ‘e toe ma‘u ai ‘e kinautolu ‘oku nau faka‘aonga‘i ‘a e ngaahi sēvesí ha ngaahi faingamālie lahi ange ke ongona ai honau le‘ó fekau‘aki mo e ngaahi sēvesí mo e anga ‘o honau fakahokó. ‘I he ‘alu ‘a e taimí, ‘e iku ai ‘eni ki ha ngaahi sēvesi ‘oku fakahoko ‘i ha founa fo‘ou ‘o toe ho‘ata lelei ange ai ‘a e ngaahi me‘a ‘oku fakamu‘omu‘a mo fiema‘u ‘e he ngaahi komiunitií, kau ai ‘a e faingofua ange hono ma‘u atu ‘o ha tauhi fakafaito‘o ‘oku ‘oatu faka‘ilekitulōnika pea fakahoko ‘i he vahaopé.

‘E toe faitatau ange ‘a e ngaahi sēvesi fakafalemahakí mo e faito‘o mataotaó, ‘o toe lelei ange ‘a hono vahevahe tatau atu ‘o e tauhí ‘i he kotoa ‘o Nu‘u Silá. ‘E ma‘u atu ‘e he kakai ‘a e tauhi totonu ‘i he taimi totonu ‘o tatau ai pē pe ‘oku nau nofo ‘i fē. Ko hono hiki atu ko ia ‘o e fakamamafá ki he fuofua tauhí mo e tauhi ‘i he komiunitií ‘e malava ke toe tokolahi ange ai ‘a e kakai ‘e fakahoko atu ki ai ‘a e tauhí ‘o ofi ange ki honau ‘apí, pea toe lahi ange ai honau fatongia ‘i honau tauhí. ‘E lava ‘a e kau mahakí mo e kau ngāue ‘o fenga‘unuaki holo ‘i he ngaahi feitu‘u kehekehe ke nau ma‘u atu ai ha tauhi mo ha ngāue ‘i he taimi ‘oku fiema‘u aí.

Ko e hā ‘a e me‘a ‘oku hoko mai ‘i heni?

Ko e ngāue ki he palani fakaikiikí ‘i he ngaahi māhina ka hoko maí ‘e fakakau ai ‘a e fengāue‘aki mo e sekitoa ki he mo‘ui lelei pea mo kinautolu ‘oku nau faka‘aonga‘i ‘a e ngaahi sēvesi tauhí, kāingá, mo e ngaahi komiunitií. ‘E fokotu‘u ha kautaha Health NZ fakataimi ‘i he faka‘osinga ‘o e 2021, kimu‘a ‘i hono paasi ‘o e laó ke fokotu‘u‘aki ha kautaha faka‘ofisiale.

Fie ‘ilo ki ha fakamatala lahi ange?

‘Oku ‘i ai ha fakamatala lahi ange felāve‘i mo e ngāue mo e fakalalakaka ‘oku hoko ‘i he ngaahi liliu ki he fa‘unga ngāue ki he mo‘ui lelei ‘i he uepisaiti ‘a e DPMC ‘i he malumalu ‘o e ngāue ‘a eTransition Unit:

www.dpmc.govt.nz/our-business-units/transition-unit.